

Magnetiske Undersøgelser

foretagne paa forskjellige Punkter i Danmark

af

Mynster Fischer,

Kapitain i Flaaden.

Efter Marineministeriets Befaling har jeg i Aarene 1878—79—80—82 foretaget mindre Rejser i Indlandet for at anstille Iagttagelser over den magnetiske Deklination — Misvisningen —, for hvilken der, som bekjendt, haves megen Anvendelse i Nautiken.

Disse Maalinger af Deklinationen ere foretagne med en lille magnetisk Rejsetheodolit, tildels efter Lamonts Princip, paa hvilken Naalen ved en særlig Indretning kan omlægges saaledes, at den Side, som først var opad, nu kommer nedad, uden at Naalen behøver at tages af den Krog, paa hvilken den er op-hængt. Under Observationen er saavel Traaden, hvori Naalen hænger, som denne selv beskyttet mod Solstraalerne. Torsionen er ophævet før hver Observation og kontrolleret efter dennes Slutning.

Et Neumayer'sk Deklinatorium af Bamberg i Berlin, som er anskaffet i Aar, er bleven anvendt til de Observationer, som ere anstillede i Aar, og dette vil fremtidig blive anvendt ved alle de Iagttagelser, der ville blive anstillede i ovennævnte Øjemed.

I 1878 ere Observationerne gjennemgaaende anstillede i mindre godt Vejr, da Slutningen af Avgust og Begyndelsen af September Maaneder — den Tid paa Aaret, paa hvilken jeg

kunde komme til at foretage denne Rejse — var temmelig stormfuld. 1880 var derimod et for magnetiske Observationer særdeles gunstigt Aar. I 1882 vare atter de tilfældige af Tordenvejr og Storm fremkaldte Uregelmæssigheder stærkt fremtrædende.

Af vedføjede Fortegnelse fremgaar, at den vestlige Misvisning, ihvorvel den gennemgaaende aftager, medens man flytter sig i østlig Retning, dog ingenlunde er jævnt aftagende. I Omegnen af Store Belt er dette især paafaldende; der gjøres her endog Brud paa det nys udtalte, idet den vestlige Misvisning paa Østsiden af Store Belt er større end paa Vestsiden, saaledes, at den største Værdi haves paa Sprogø og Syd for Korsør ved Boeslunde Kirke.

Denne Ejendommelighed med Hensyn til Misvisningen har Lamont allerede antydnet, idet han ved sine Observationer i Korsør i 1858 fandt Uoverensstemmelse med det, han havde ventet at finde. Imidlertid synes det, som om denne ejendommelige Afvigelse fra den regelmæssige Aftagen, snarere er paafaldende langs Vestsiden af Beltet end langs dettes Østside, idet Oustedvedbanke, Nyborg, Rudkjøbing, Svendborg have meget ringe vestlig Misvisning sammenlignet med Juulskov.

Saasnart Lejligheden dertil gives, vil Store Belt blive nærmere undersøgt.

Ved Juulskov paa Fyn, paa Sprogø, i Korsør og i Kjøbenhavn er der imellem de tildels i forskellige Aar anstillede Observationer god Overensstemmelse, hvilket synes at tyde paa, at den hele Observationsrække er saa paalidelig, som Observationer af denne Art i det hele taget kunne være.

Deklinationens aarlige Aftagen er for Tiden i Middeltal for Kjøbenhavn 5'33.

Sted.	Bredde Nord.	Længde Ø. f. Grw.	Tid.	Dekli- nation V.	Reduk- tion til 1883-0.	Dekli- nation 1883-0.	Bemærkninger.
Ringkjøbing	56° 5'	8 14'	18787	15° 06'	- 22.9	14° 37.7	Station paa en Høj i Hotellets Have.
Lemvig	56 32	8 18	18806	14 28.4	- 12.8	14 15.6	$\left\{ \begin{array}{l} \text{V. for Byen.} \\ \text{ved Gen Stab. Signal} \\ \text{paa Lem Baynehøj} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{gode} \\ \text{Obs.} \end{array}$
Esbjerg	55 28	8 27	18787 18826	14 50.3 37.8	- 22.9 - 2.1	14 27.4 35.7	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Bygevej; mindre} \\ \text{gode Obs.} \\ \text{Diset.} \end{array} \right\}$
Struer	56 28	8 33	18806	14 7.0	- 12.8	13 54.2	3 Stat. Syd for Byen; god Overensstem.
Nykjøbing paa Mors	56 47	8 50	18787	14 44.7	- 22.9	14 21.8	stærk Vind; mindre god Obs.
Løgster	56 57	9 15	18806	14 8.7	- 12.8	13 55.9	2 Obs.; god Overensstemmelse.
Kolding	55 29	9 28	18787	14 12.5	- 22.9	13 49.6	Stat. Nord for Byen ved Møllen.
Skamlingsbanke . .	55 28	9 34	18826	13 45.1	- 2.1	13 43.0	2 Obs. paa Gradmaal. Sten; meget gode.
Sebbersund	56 53	9 34	18806	13 43.5	- 12.8	13 30.7	Stat. ved Gen. Stab. Signal Nr. 69.
Nibe	56 58	9 39	18806	13 51.9	- 12.8	13 39.1	Stat. ved Gen. Stab. Signal Nr. 83.
Middelfart	55 30	9 43	18787	13 56.2	- 22.9	13 33.3	Stat. ved Jernbanestationen.
Hobro	56 38	9 48	18807	13 35.2	- 12.3	13 22.9	Stat. ved Jernbanestationen.
Aalborg	56 50	9 50	18797	13 44.9	- 17.6	13 27.3	Stat. paa Skovbakken. Storm.
			807	28.5	- 12.3	16.2	- - - 2 Obs.; stemme g.
Randers	56 27	10 2	18807	13 34.2	- 12.3	13 21.9	Stat. paa Marken NØ for Byen. Vind.
Aarhus	56 9	10 13	18787	13 28.8	- 22.9	13 5.9	Stat. Nord for Byen.
Frederikshavn . . .	56 25	10 28	18797	13 47.4	- 17.6	13 29.8	Stat. paa Præsens Høj ved Flade Kirke. Gradmaaling Stat.

Svendborg	55 5	10 32	1880-6	12 32.8	— 12.8	12 20.0	Stat. paa Bakken Nord for Nielstrupgaard. Magnetisk Uvejlr, stærkt Nordlys om Natten.
Samsø	55 48	10 33	1880-7	12 57.8	— 12.3	12 45.5	Stat. paa Risbjerg.
—	55 49	10 33	1880-7	12 51.1	— 12.3	12 38.8	Stat. i Postmesterens Have i Kolby.
—	55 51	10 34	1880-7	12 44.0	— 12.3	12 31.7	Stat. paa Dyret, Gradmaalings Stat.
Svendborg	55 4	10 36	1878-7	12 59.8	— 22.9	12 36.9	Stat. Vest for Byen.
Juulskov	55 18	10 42	1880-7	13 7.6	— 12.3	12 55.3	Stat. p. en Høj Øst for Herregd. Juulskov.
			82-6	12 56.5	— 1.6	54.9	—
Rudkjøbing	54 56	10 43	1880-7	12 50.1	— 12.3	12 37.8	Stat. paa en Høj i Møller Hansens Have.
Oustedvedbanke	55 16	10 46	1880-7	12 41.0	— 12.3	12 28.7	Stat. paa Gen. Stab. Signal Sten.
			82-6	23.8	— 2.1	21.7	—
Nyborg	55 19	10 47	1878-7	12 59.3	— 22.9	12 36.4	Stat. ved det højeste Fyrhus Syd for Byen.
			80-7	13 1.8	— 12.3	12 49.5	—
							daarligt Vejr, usikker.
Spodsbjærg	54 56	10 50	1880-7	13 7.0	— 12.3	12 54.7	Stat. Syd for Færgegaard.
Grenaa	56 25	10 52	1878-7	13 13.4	— 22.9	12 50.5	Stat. paa Bavnehøj Nord for Byen.
			1880-6	13 26.2	— 12.8	13 13.4	3 Obs. paa 3 forskellige Punkter paa Øen give, regnede Øst fra $\left\{ \begin{array}{l} 14^6 \\ 13^4 \\ 12^3 \end{array} \right.$
Sprogø	55 20	10 58	1880-6	13 26.2	— 12.8	13 13.4	Stat. paa Ulfshøj.
Kallundborg	55 42	11 3	1880-7	12 39.2	— 12.3	12 26.9	Stat. paa Giscløre.
—	55 40	11 5	1880-7	12 33.4	— 12.3	12 21.1	Stat. i Hotellets Have.
Nakskov	54 50	11 8	1879-7	12 53.0	— 17.6	12 35.4	Stat. paa Halskov. Gen. Stab. Signal Sten.
Korsør	55 21	11 8	1880-6	13 10.9	— 12.8	12 58.1	Stat. ved Teglværk Ø for Jerubanest.
—	55 20	11 9	1879-7	13 13.6	— 17.6	12 56.0	- paa Lilleø.
			78-7	10.8	— 22.9	12 47.9	- paa Højen Øst for Hotellet.
			80-6	11.3	— 12.8	12 58.5	

Sted.	Bredde Nord.	Længde Ø. f. Grw.	Tid.	Deklination V.	Reduktion til 1883'0.	Deklination 1883'0	Bemærkninger.
Boeslunde	55° 18'	11° 16'	1880'6	13° 25'7	- 12'8	13° 12'9	Stat. paa Højen midt imellem Kirken og Møllen.
Nykjøbing p. Falster	54 46	11 52	1879'7	12 21.8	- 17.6	12 4.2	Stat. i Hotellets Have.
Kjøge	55 28	12 11	1878'7	12 11.7	- 22.9	11 48.8	Stat. paa Marken Nord for Gl. Kjøgegaard.
Ludshøj	56 5	12 13	1882'6	11 59.8	- 2.1	11 57.7	Stat. paa Toppen af Ludshøj.
Græsted	56 4	12 17	1882'6	12 8.0	- 2.1	12 5.9	Stat. ved Græsted Jernbanestation. Obs. usikker, Tordensvej.
Møen	54 59	12 30	1882'6	11 36.7	- 2.1	11 34.6	Stat. i Liselund Have. Bygevej.
Odinshøj	56 5	12 32	1882'6	11 17.5	- 2.1	11 15.4	Stat. ved Kikkertstangen. 2 Obs.
Kjøbenhavn	55 41	12 36	1878'8 79'7	12 1.6 11 56.0	- 22.4 - 17.6	11 39.2 38.4	Stat. paa Orlogsværftet ved Mærkepæl paa Marken Nord for Baadeværftet.
			80'8	47.6	- 11.7	35.9	
			82'4	40.5	- 3.2	37.3	
			82'7	38.7	- 1.6	37.1	
			83'3	37.6	+ 1.6	39.2	
Helsingør	56 2	12 37	1878'7	11 42.7	- 22.9	11 19.8	Stat. paa Højen Syd for Jernbanestation.
Bornholm	55 13	14 46	1882'7	9 30.6	- 1.6	9 29.0	Stat. paa Bakken ved Rut Kirke.
—	55 1	15 2	1882'7	9 26.9	- 1.6	9 25.3	Stat. paa Rispe Bjerg mellem Peders og Povels Kirker.